

ПРИНЦИПИ ТА ПІДХОДИ У РІШЕННІ КУРСОВОГО ПРОЕКТУ ЗА ТЕМОЮ „ЛАНДШАФТНА АРХІТЕКТУРА” НА СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ „ІНТЕР’ЄР ТА ОБЛАДНАННЯ”

Олексієнко А.М., доцент

Северин В.Д., ст. викладач

Харківська державна академія дизайну та мистецтв

Анотація. В поданій статті визначаються та розглядаються вимоги, принципи методології та складові елементи в проектуванні ландшафтної композиції та дизайну малих архітектурних форм. Наводяться прийоми та засоби формування системи садово-паркової композиції. Відмічені основи створення сучасного зеленого об’єкту та складного процесу реконструкції садово-паркових композицій.

Ключові слова: ландшафт, архітектурно-планувальна композиція, об’ємні форми, дизайн малих архітектурних форм, склад проекту, прийоми та засоби, дендрологія.

Аннотация. Алексеевко А.М., Северин В.Д. Принципы и подходы в решении курсового проекта по теме „Ландшафтная архитектура” на специализации „Интерьер и оборудование”. В данной статье определяются и рассматриваются требования, принципы методологии и составляющие элементы в проектировании ландшафтной композиции и дизайна малых архитектурных форм. Приводятся приемы и способы формирования системы садово-парковой композиции. Отмечены основы создания современного зеленого объекта и сложного процесса реконструкции садово-парковых композиций.

Ключевые слова: ландшафт, архитектурно-планировочная композиция, объемные формы, дизайн малых архитектурных форм, состав проекта, приемы и средства, дендрология.

The summary. Olekseenko A.M., Severin V.D. Principle and approaches in the decision of the course project on a theme „Landscape architecture” on specialization „Interior and equipment”. The present article concerns the determination and consideration of demands, principles of methodology and forming elements in projecting of landscape composition and design of small architectural forms. The methods and ways of forming system garden-park composition are given. The foundations of making modern green object and complex process of garden-park composition reconstruction are noted.

Key words: landscape, architecture-gliding composition, volumetric forms, design of small architectural forms, composition of a project, methods and ways, dendrology.

Постановка проблеми. На факультеті „Дизайн середовища”, а саме на кафедрі „Інтер’єр та обладнання”, вже з початку свого існування на старших курсах та дипломному проектуванні розроблялись проекти за темою „Ландшафтна архітектура”. Перед цим читався лекційний курс з дисципліни ”Основи ландшафтної архітектури”. Ініціаторами створення цього напрямку були такі фахівці, як Юдкевич З.Д., Барановський В.І., Марченко Т.Я., Тютюнник Ю.І. Протягом багатьох років був накопичений досвід роботи за цією темою, створена методологія викладання та методика формування проектного рішення. Але з часом є потреба до деяких уточнень головних акцентів в проектуванні, складу проекту і таке інше.

Мета роботи: визначення головних складових та особливих рис в проектних рішеннях курсового проекту. Основою проектного рішення є принципи та підходи, вироблені в мистецтві паркобудування.

Стаття виконана за планом НДР ХДАДМ.

Аналіз останніх досліджень. Ландшафтна архітектура існує як самостійний вид мистецтва, окрім того виконує ряд функцій: виховну, пізнавальну, соціальну та інші. Вона надає людині можливість спілкуватися і пізнавати навколишнє середовище. Професійна наснага та любов до природи допомагають архітекторам та дизайнерам, різним спеціалістам, пов’язаним з ландшафтним проектуванням, у створенні селищ і міст, реставрації пам’яток садово-паркового мистецтва, зеленому будівництві. Основою композиції творів ландшафтного архітектора є природа, що включає в себе різноманітну рослинність, рельєф як геопластичний елемент, землю як середовище для розвитку рослинності, каміння та деревину як матеріал для архітектурних конструкцій, воду в русі та спокої, повітря як елемент глибини перспективи та простору. Основний будівельний матеріал ландшафтного мистецтва — це живий організм, який постійно змінюється. Завдання спеціаліста зробити так, щоб квіти, дерева, вода справляли максимальний просторовий, кольоровий та декоративний вплив на людину. Тому творчості ландшафтного архітектора та дизайнера притаманна така риса, як імпровізація.

Ландшафтне мистецтво має свою теорію і практику. Важливу роль у створенні повноцінних садів та парків відіграє композиція, що відзначається оригінальністю і неповторністю. Теорія ландшафтного проектування та будівництва вивчає проблеми, що торкаються поєднання різних елементів ландшафту: рослинності, води, повітря через художньо-просторові та кольорові ознаки (2). Формування композиції розглядається як засіб вирішення функціональних та естетичних завдань. Створення ландшафтів міських та міжміських територій охоплює всі сторони практичної діяльності людини — функціональну, економічну, естетичну, експлуатаційну. Зв’язок ландшафтної архітектури з науками і мистецтвом можна поділити на дві групи. **Природні форми:** до них відносяться: ґрунт, геологічна будова, клімат, фауна, рослинність, водоймища, рельєф, геологія, географія, ландшафтознавство,

біологія, ботаніка. Штучні форми: до них відносяться стежки та алеї, штучні водоймища, архітектура, художньо-декоративне мистецтво; інженерні споруди, технологія будівництва та агротехніка; література і музика, соціологія, суспільні науки, економіка, точні технічні науки. Тому можна зробити висновок, що комплексне формування ландшафту поєднує працю фахівців різних спеціальностей. Активну роль в цій справі відіграють архітектори, дизайнери, художники, скульптори, їх співпраця набуває нового змісту — вона допомагає повніше передавати красу природи.

Вибір тем для курсового проекту „Ландшафтна архітектура” базується на кращих зразках садово-паркового мистецтва, які розташовані на території Харківської області. До них можна віднести: садиби в Хотині, Мерчику, Шарівці, Гійовці, Ракитному, Графському та інші (6). Парки минулого являють собою не тільки художньо-історичну, але і розкривають архітектурну майстерність у вирішенні задач, які були поставлені часом та соціальними вимогами. Їх будівництво відноситься до періоду від середини XVIII до кінця XIX віків — часу найбільшого розвитку паркобудування. На превеликий жаль, усі ці об'єкти дійшли до нашого часу в дуже поганому стані. Будови, малі архітектурні форми, парки, сади, водоймища зазнали значних руйнувань, перебудов та в більшості випадків представляють собою занедбані руїни. Що стосується технічної документації, то її зовсім не існує або існує тільки частково. Тому, обираючи тему проектування, необхідно виконати велику роботу з обстеженням території, обмірами, фотографуванням, замальовками, провести дослідницьку роботу в архівах, бібліотеках, Інтернеті і таке інше.

При складанні програми проектування для об'єктів, що реконструюються (старі парки, садиби, парки-пам'ятки) повинні бути конкретизовані наступні пункти :

- відтворення первинного виду об'єкту, можливість використання його в сучасності;
- обґрунтування кордонів оглядової зони та зон, що охороняються, пам'ятників садово-паркового мистецтва;
- знаходження допоміжних зон стоянки транспорту, для кафе і т. ін.;
- пропозиції по використанню існуючих споруд, декоративних елементів та заходи по їх реконструкції;
- упорядкування доріжко-стежкової мережі та організація основних та другорядних виходів;
- упорядкування систем обводнення, гідромеліорації;
- стан насаджень та заходи по їх поліпшенню, догляданням, профілактикою, звільненням від малоцінних дерев та кущів; створення відкритих просторів, реконструкція та оформлення декоративних груп, алей, насаджень, „живих” огорож, вертикального озеленення, квіткового оформлення, газонів (7).

Результати роботи. На основі затвердженого завдання та обраної концепції на проектування виконується ескізний проект. На цій стадії виявляється загальна архітектурно-планувальна ідея. Розміщення на території будов, площадок, малих архітектурних форм, зелених насаджень. В складанні цілісної системи композиції об'єкта можна спиратись на схему формування паркового проекту (мал. 1)

До складу ескізного проекту входять наступні графічні матеріали:

1. Ситуаційний план в масштабі 1:250, 1:500, 1:100, 1:2000, який виконується викресленням з генерального плану міста або селища. На ньому позначаються існуючі та ті, що проектуються, жилі квартали, заклади, підприємства, „зелені зони”, розташовані на прилеглих територіях, підходи до об'єкту, що проектується, назва вулиць.

2. Генеральний план в масштабі 1:100, 1:200, 1:500. Генеральний план озеленення виконується на топогеодезичній основі або опорному плані, якщо об'єкт реконструюється. На плані наносяться споруди та будови, які проектуються, зберігаються, реконструюються, доріжко-стежкова мережа, площадки, стоянки для транспорту, зелені насадження, елементи благоустрою (павільйони, огороження, візуальна інформація, рекламні устрої, фонтани, питні фонтанчики, басейни, устрої для зовнішнього освітлення. Інженерні споруди (містки, віадуки, підпірні стінки). Елементи художньо-декоративного оформлення (скульптура, декоративні та меморіальні стели). Всі споруди та планувальні елементи нумеруються. На кресленні наносяться експлікація, умовні позначення, „роза вітрів”, озеленення, малі архітектурні форми та елементи художнього оформлення. На цьому ж плані виконується проект вертикального планування.

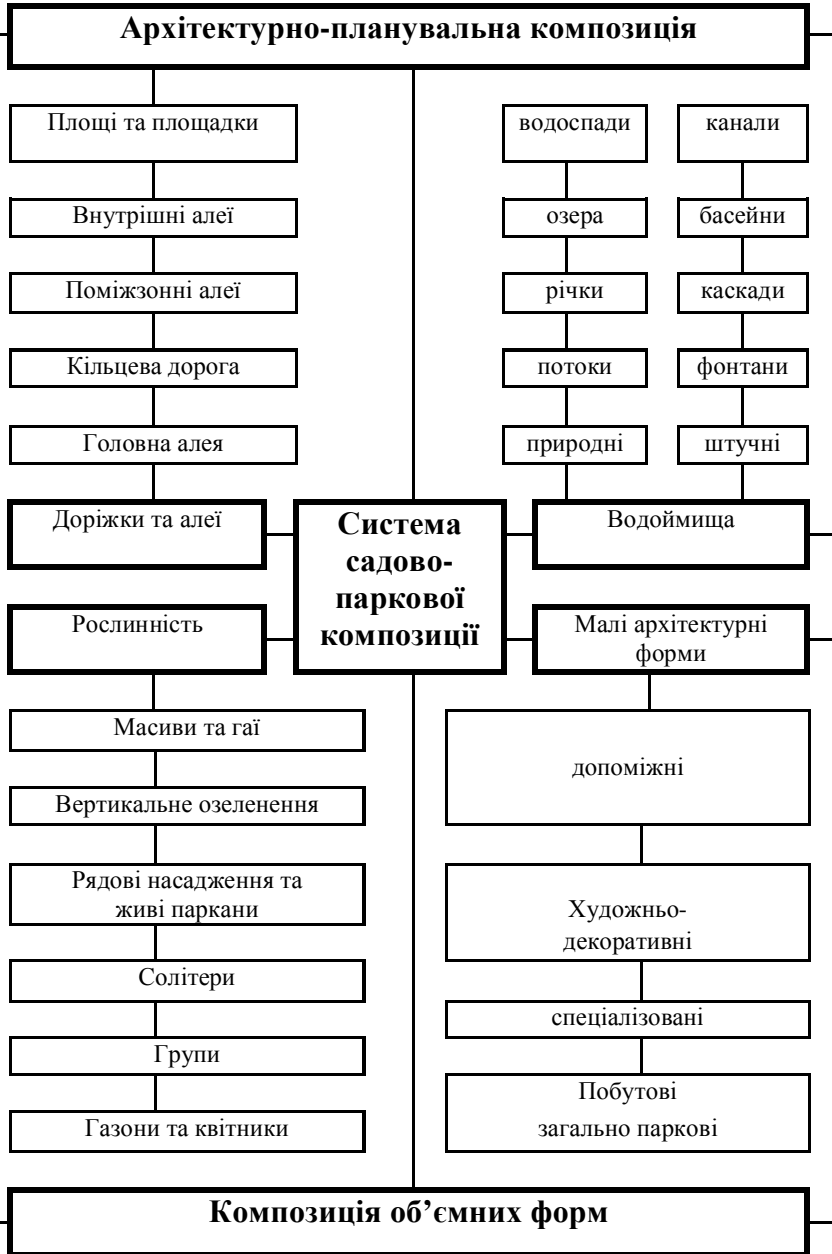
3. Дендрологічний план в масштабі генерального плану. На дендроплані розміщуються зелені насадження, які збереглись, та ті, що проектуються, з вказівкою асортименту рослин, кількості та типів.

4. Ілюстративний матеріал на планшетах, перспективи, фрагменти об'єктів, макет, розрізи, профілі і т. ін. При розташуванні та проектуванні малих архітектурних форм необхідно дотримуватись наступних вимог:

- художнім образом, конструкцією та масштабом вони повинні відповідати своєму функціональному призначенню та розташовуватись на території у відповідності з функціональним зонуванням;
- паркову скульптуру розміщувати в доцільно організованому просторі;
- підкреслювати парковий характер споруд;
- розширяти функціональне використання паркових територій і розташованих на них малих архітектурних форм.

При розробці озеленення необхідно враховувати наступні тенденції садово-паркового будівництва:

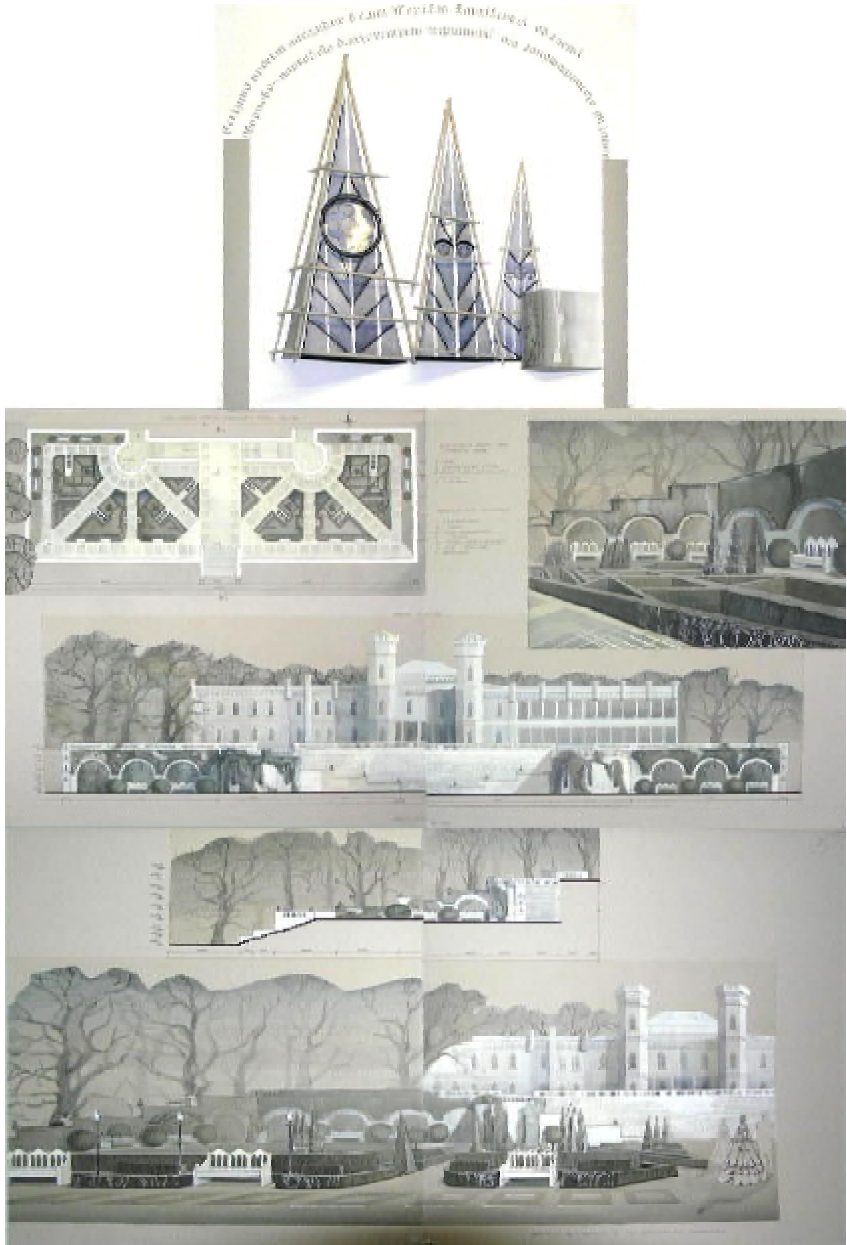
- творчо використовувати спадщину вітчизняного та закордонного садово-паркового мистецтва;

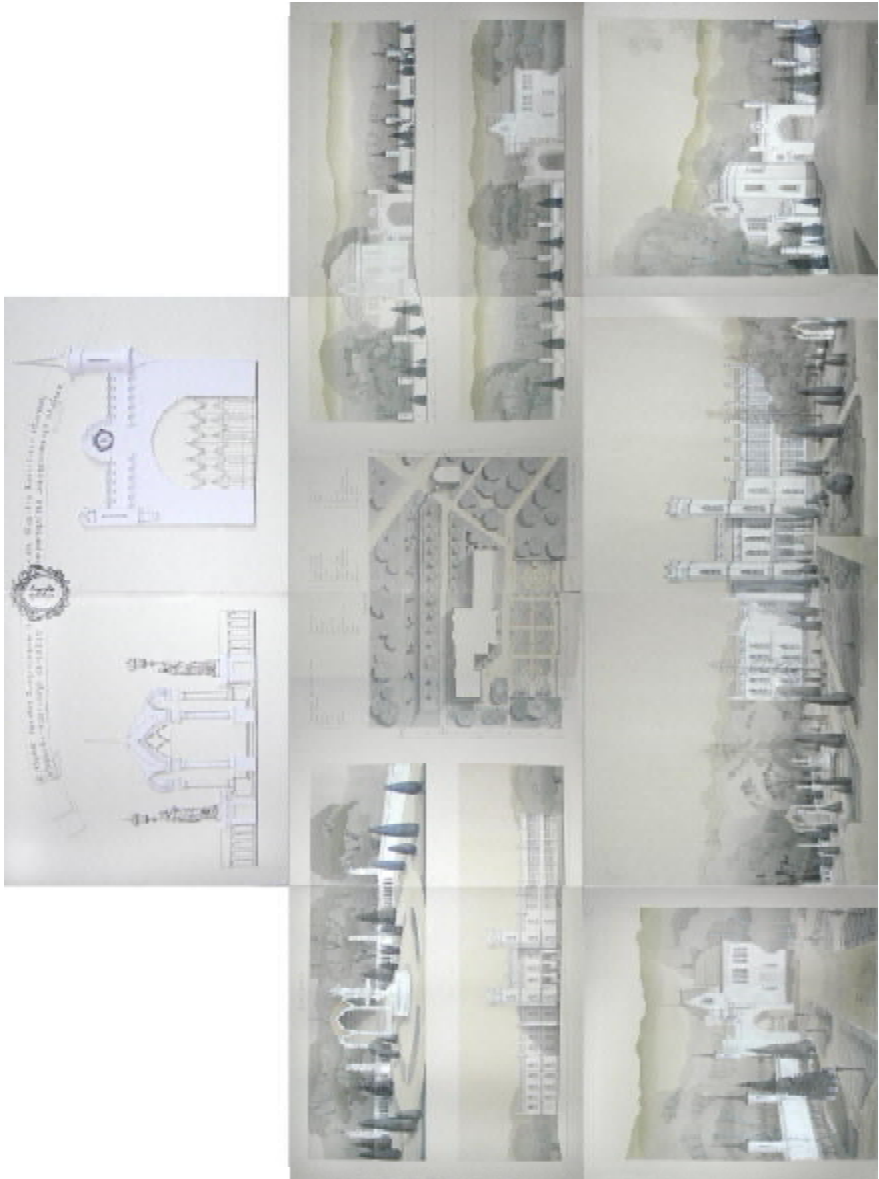

Мал..2. Ескізний проект благоустрою території та ландшафтного дизайну дворцово-паркового ансамблю в с.м.т. Шарівці Харківської області (територія біля теплиць та набережної ставка).

Ст. 5к. „Ю” Слизький А. Кер: доц. Олексієнко А.М., ст. викл. Северин В.Д.

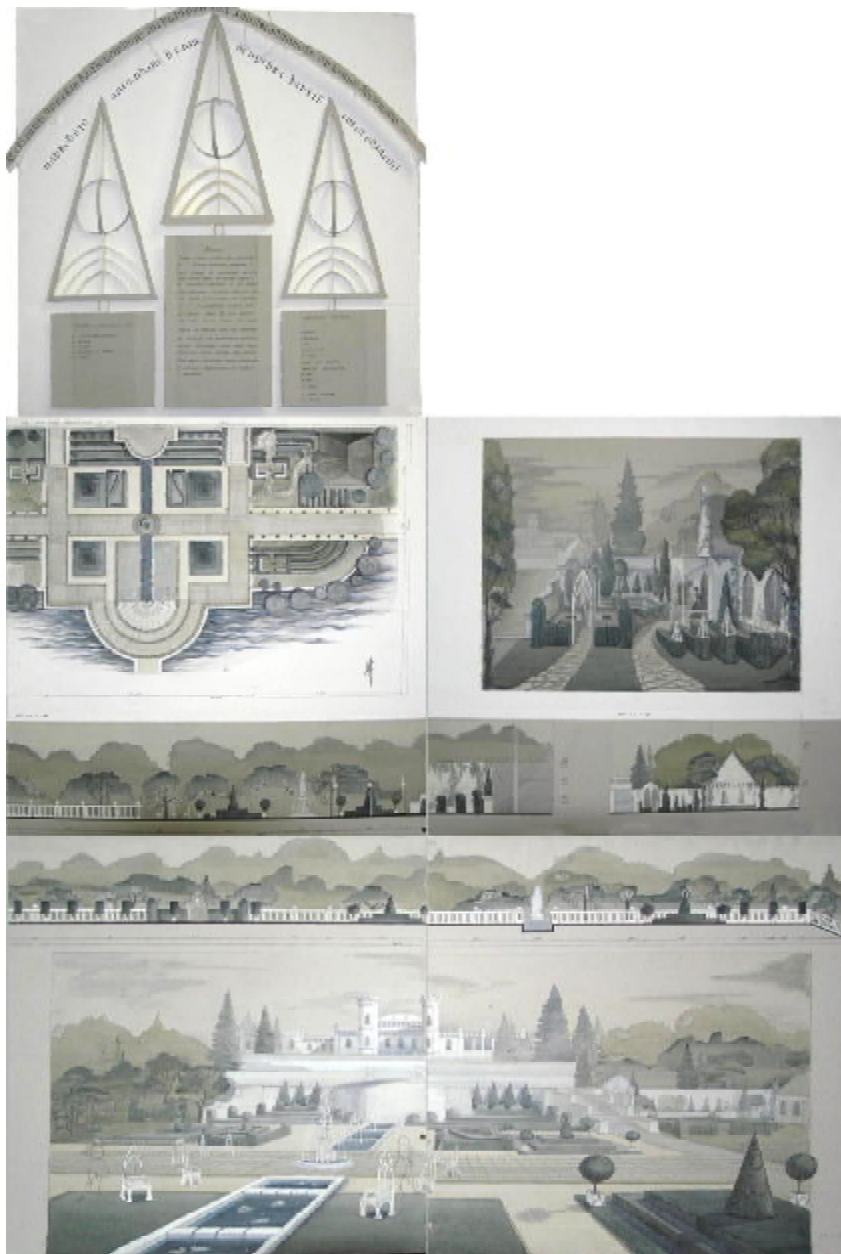
Мал.3. Ескізний проект благоустрою території та ландшафтного дизайну дворцово-паркового ансамблю в смт. Шарівці Харківської області (територія верхньої тераси). Ст. 5к. „Ю” Слюсаренко І.
Кер: доц. Олексійко А.М., ст. викл. Северин В.Д.

Мал.5. Ескізний проект благоустрою території та ландшафтного дизайну дворцово-паркового ансамблю в смт. Шарівці Харківської області (територія парадного в'їзду та площі біля палацу).

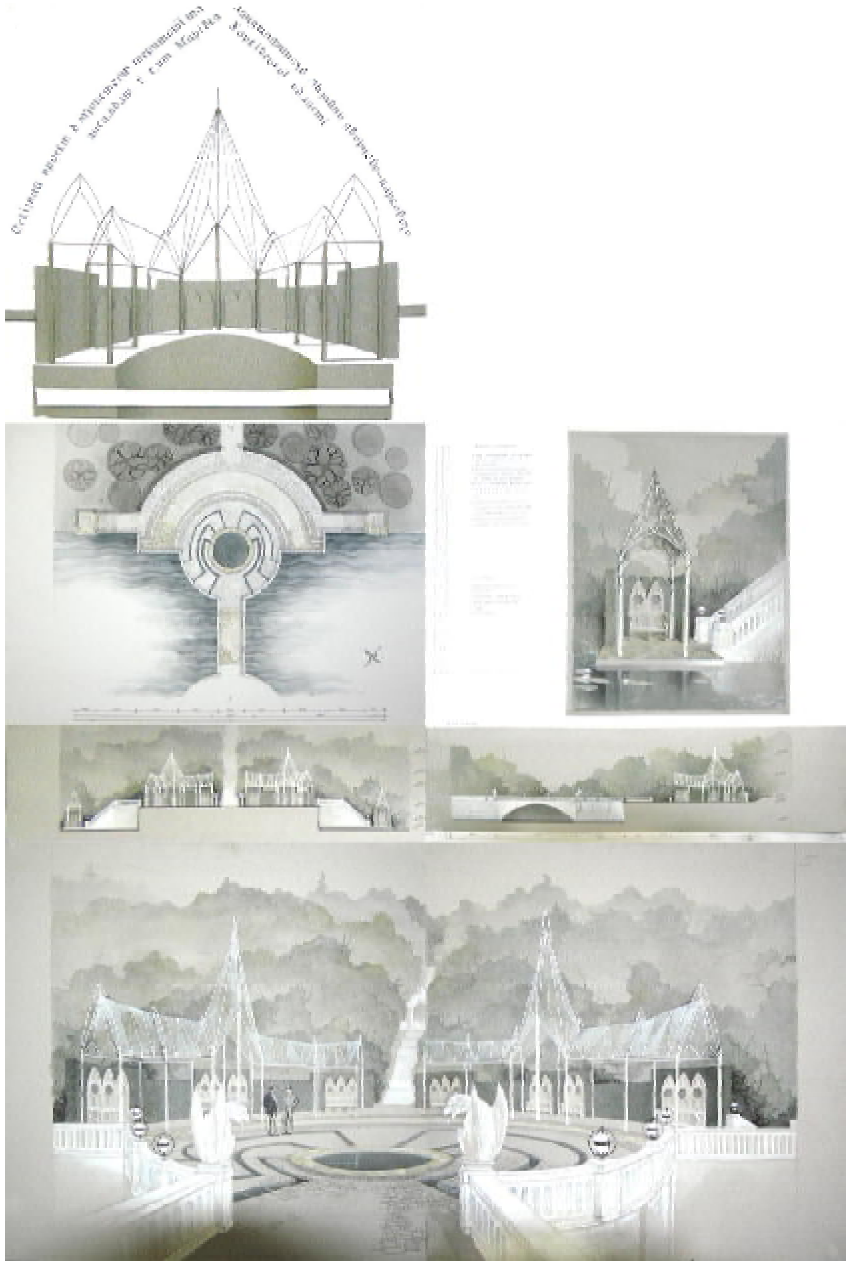
Ст. 5к. „Ю” Цвек Л., Чміль О.

Кер: доц. Олексієнко А.М., ст. викл. Северин В.Д.

Мал.6. Ескізний проект благоустрою території та ландшафтного дизайну дворцово-паркового ансамблю в смт. Шарівці Харківської області (територія нижньої тераси). Ст. Зк. „Ю” Река О.

Кер: доц. Олексійко А.М., ст. викл. Северин В.Д.

Мал.7. Ескізний проект благоустрою території та ландшафтного дизайну дворцово-паркового ансамблю в смт. Шарівці Харківської області (територія біля мосту через ставок). Ст. 5к. „Ю” Скідан С.
Кер: доц. Олексієнко А.М., ст. викл. Северин В.Д.

- виявляти архітектурно-ландшафтну індивідуальність;
- концентрувати зону активного відпочинку, залишаючи більше місця для тихого відпочинку в поєднанні з природним середовищем;
- при вирішенні вертикального планування використовувати можливість художнього моделювання рельєфу;
- розкрити пізнавальне значення парку роз'яснювальними надписами про породу дерев, кущів, квітів і т. ін.;
- використовувати синтез мистецтв.

Графічна частина проекту доповнюється пояснювальною запискою.

Висновки. Головне завдання при створенні проекту — максимально розкрити красу природи. Проектне рішення повинне спиратись на наукову концепцію, відповідати сучасним вимогам садово-паркового мистецтва, якому притаманні художньо-образні риси.

Роботу не можна уявити без вивчення та використання тисячолітньої спадщини, в якій накопичено чимало класичних прийомів та засобів організації природного простору. Діяльність ландшафтного архітектора, дизайнера пов'язана з багатьма науками, але найбільше за все з біологією та дендрологією. Проектуючи сади та парки, не слід ігнорувати створені природою, виврені часом, біологічно стійкими та цікавими декоративними насадженнями. Виявляючи найвиразніше, створене природою або людиною в історичному минулому, ретельно обмірковуючи стилістику планувальних рішень, споруд, додавши до цього добрий смак та професійний підхід, можна створити зелений об'єкт для сучасного використання.

Література:

1. Залеская Л.С. Курс ландшафтной архитектуры. — М.: Стройиздат, 1961.
2. Жирнов А.Д. Ландшафтная архитектура. Навчальний посібник. — Київ: ДАККІМ, 2002.
3. Жирнов А.Д. Искусство паркостроения. — Львов: „Вища школа”, 1977.
4. Зеленые территории в ландшафте современного города. Под ред. проф. Л.С. Залеской.
5. Лунц Л.Б. Городское зеленое строительство. — М.: Стройиздат, 1966.
6. Лукомский Т.К. Старинные усадьбы Харьковской губернии. Часть первая. — Издание графа Н.В.Клейнмихель, 1917.
7. Остапенко Б.Ф., Жирнов А.Д. Методические указания по ландшафтному проектированию зеленых насаждений городов. — Киев, 2002.
8. Палентреер С.Н. Ландшафтное искусство. — М., 1973.
9. Рубцов Л.И. Проектирование садов и парков. — М.: Стройиздат, 1973.
10. Саймондс Д.О. Ландшафт и архитектура. Пер. с английского. — М.: Стройиздат, 1965.
11. Теодоровский В.С., Белый А.И. Садово-парковое строительство и хозяйство. — М.: Стройиздат, 1989.

Надійшла до редакції 19.06.2007